

Győri Lajos

„...a jó képekre rácsoválkozunk.”

Miközben a kiállításon látható sok felvételt és több száz társát nézegettem a zsűrizésen, az jutott eszembe, hogy néprajzi, népművészeti vagy kultúrtörténeti szempontból tulajdonképpen minden beküldött alkotás értéket képvisel. Elsősorban az információ tartalom miatt. Amikor a fotográfia a világ megismerésében segít bennünket, s pontosan visszatükrözi az elkészült mű azt, ami miatt felvétel, akkor elsősorban ismerethordozóként kerül elénk. Ennek köszönhetjük, hogy a világgjáró magyarok, vagy a Magyarországra érkezett más országok polgárai 1839-től napjainkig folyamatosan hozzák el hozzánk a különféle országok és más népek kultúrájának híret, leírását, fényképét. Jó alkalom ez arra, hogy emlékeztünkbe idézzük például Rosti Pál munkásságát, aki Dél- és Közép-Amerika néprajzát tanulmányozta kamerával a kezében 1857-1859 között. Emlékezzünk Xántus Jánosra, aki Kelet-Ázsiában, Japánban készített fényképeket 1869-1870-ben. Déchy Mór képzett hegymászó és utazó a Himalája és a Kaukázus népeit fotografálta, Gyórfy Károly, Teleki Sámuel, Esterházy Mihály Afrikában, Bíró Lajos Új-Guineában, Hopp Ferenc Ausztráliában, Indiában, Kongóban készített képeket utazása közben. De itthon is egyre többen alkalmazzák a fényképezést a népeket, a néprajz hiteles ábrázolására, tudós kutatók és

érdeklődő műkedvelők egyaránt. Klösz György, Erdélyi Mór, Balogh Rudolf, Kerny István és még sokan mások találtak hálás témákat a falvakban. Megörökítették a tárgyi kultúrát, a viseleteket, a népi szokásokat, a népi építészeti emlékeket egyaránt. S mindezek olykor kiállításokon, máskor könyvekben, újságokban jelentek meg. A néprajzi fotózás gyors fejlődését, terjedését és a megszülető fényképek hatékonyságát a sajtófotó általánossá válásának köszönhetjük. Az 1890-es évektől egyre több újságot illusztráltak jó minőségű fényképekkel, így sokkal többen ismerkedhettek meg a kulturális örökséggel.

Örömmel tapasztalom, hogy ez az érdeklődés a néprajz, a népi kultúra, a népművészet iránt máig nem csökkent a fotográfusok körében. Ezért volt kiváló gondolat tovább folytatni egy évtizedekkel korábbi kiállítás sorozatot, vagyis az Országos Néprajzi Fotókiállítást. A kortárs magyar fotográfia aktív alkotói – sok százan – állandó készletet éreznek arra, hogy amit ők felfedeznek a környezetükben, amit ők megörökítenek a való világból, azt másoknak is érdemes továbbadni. Így folyamatosan szaporodnak az egyéni gyűjteményekben mindazok képek, amelyek aztán belesimulnak ennek a pályázatnak, ennek a fotókiállításnak az anyagába. A tudatos alkotók észjárása más, mint aki ösztönösen nyomja meg az exponáló gombot. Az utóbbiak magatartás formáját az jellemzi, hogy a véletlenszerűen és meglepetésszerűen eléjük táruló látványokat ösztönösen fényképezik le, anélkül, hogy átgondolják – mit lehet ebből kihozni? Az így a megszülető fényképek általában csak felszínes ábrázolásig jutnak el. Aki viszont átgondolja, hogy mikor, hol, mit szándékozik fotografálni, az felkészül, új ismeretek birtokában keresi fel a kiszemelt helyszínt, s ott is tanulmányozza,

Kiállítási enteriőr

Kiállítási enteriőr

mivel és miként készíthetné el a leginformatívabb, leghatásosabb fotókat. Előre gondol a képek majdani funkciójára – kiállításra szánja? Vagy illusztrációnak? Esetleg saját privát érdeklődése miatt születik meg a fénykép? Mert a válaszok gyakran befolyásolják azt is, milyen kifejezési eszközöket alkalmazzon a figyelem felkeltésére, vagy a valóság hű dokumentálására.

A fényképezés, mint alkotói tevékenység mindaddig, amíg a kép létre nem jön, a *szellemi* kulturális örökség része. Amikor már *tárgyasult*, azaz megfoghatóvá válik valamilyen hordozón a műalkotás, és közhasznú módon szolgálja az igényeket, része lesz a *fotó kulturális nemzeti örökségnek*. Úgy, mint a kanizsai, X. tárlaton kiállított képek is. Olyan kulturális tőke ez, amelyet óvni, gyarapítani kell, alkotóikat pedig megbecsülni.

Mert a képek egytől egyig a fotósok saját akaratából jöttek létre, s nem megbízásból, tiszteletdíj ellenében. Ez jelenti az *igazi társadalmi értékteremtést!* Mert önzetlen, áldozatokkal jár, s mert létrejöttét különféle emberi vágyak beteljesülése generálta, nem pedig a közvetlen anyagi haszon reménye.

A *nyilvánosság teszi közhasznúvá* mindazt, ami korábban csak az alkotóra tartozott. Vagyis a képi ötlet megszületése, az alkalmas kifejező eszközök megválasztása, a fotográfia elkészítése – valójában mind-mind magánügy, egészen addig, hogy a képet megmutatjuk másoknak. Először nyilván ismerősöknek, klubtagoknak – majd idegen embereknek is. A közönség érdeklődése nélkül csak fél sikerről beszélhetnénk. Az is fontos, hogy a fotósok is eszmét cseréljenek a tárlatok megnyitóján, és figyelmet

szenteljenek egymás munkájának, de a közművelődési szempontok legalább ilyen jelentősek.

A kortárs magyar fotográfia rendkívül gazdag eseményekben, alkotó közreműködőkben és lehetőségekben, amelyeket bárki hasznosíthat. Persze csak akkor, ha rendelkezik *az éppen aktuális információkkal*, hogy mikor, hol, milyen pályázatokat hirdettek, milyen lehetőségek nyíltak meg az alkotók előtt. Érdeemes tehát bekapcsolódni a fotográfiai közéletbe, a régióban működő alkotóközösségek munkájába, mert további hírcsatornák nyílnak meg a hazai és nemzetközi pályázatokról, az önmegvalósítás sokféle lehetőségéről.

A fotókiállítások azért különleges tárlatok, mert miközben *keresztmetszetét* nyújtják az ország kortárs fotóművészetének, ugyanakkor *visszatükrözik* mindazokat az eseményeket, látványokat, az ember alkotta vagy ember által átformált világot, amely jellemzi életünket. És ez a találkozás mindig meglep bennünket. Miközben dolgozunk, szórakozunk, utazunk, vagy csak nézünk ki az ablakon, nem olyanok és nem úgy látjuk a dolgokat, ahogyan azt egy fotográfus megörökíti. Ez az a *hozzáadott érték*, ami miatt rácsodálkozunk a jó képekre, s amelyeket megőr-zünk vizuális memóriánkban.

A kiállításon szereplő alkotók mindannyian hozzájárultak az Országos Néprajzi Fotókiállítás sikeréhez. Nem kívánhatunk mást, minél több fotópályázaton legyenek sikeresek, és az idők végezetéig leljék örömüket a fényképezésben. Addig, amíg belső kényszert éreznek az exponáló gomb megnyomására, nyugodtak lehetnek abban, hogy van mondanivalójuk és üzenetük számunkra. Végül is ez alkotómunkájuk értelme és célja.